

Sylabus ke kurzu Základy demografie

(LS 2006, Mgr. Kateřina Trnková)

- 1) Vymezení předmětu demografie, demografické jevy a procesy, způsoby jejich zjišťování, prameny demografických údajů

Stav a struktura obyvatelstva ČR (demografická statika)

- 2) Počet obyvatelstva a jeho rozmístění, sídla
- 3) Struktura obyvatel – pohlaví, věk, vzdělání, ekonomická aktivita, rodinný stav, třídní a sociální struktura obyvatelstva
- 4) Náboženská a národnostní příslušnost, zdravotní stav obyvatelstva, domácnosti – vymezení, počet, velikost, vybavenost

Demografický pohyb obyvatelstva (demografická dynamika)

- 5) Úmrtnost – stav, příčiny, sebevraždnost, porodnost – plodnost, potratovost, přirozená měna obyvatelstva
- 6) Sňatečnost a rozvodovost
- 7) Světová populace, její pohyb, projekce, demografické teorie

Témata z demografie

8) – 12) Výstupy studentů

Základní literatura:

Roubíček, V. *Úvod do demografie*. Praha: Codex Bohemia, 1997.

Veselá, J. *Demografie*. Hradec Králové: Gaudeamus, 1997.

Vystoupil, J., Tarabová, Z. *Základy demografie*. MU: Brno, 2004.

Demografie nejen pro demografy. Praha: SLON, 1993.

Zdroje statistických dat:

Statistické ročenky – vydává ČSÚ (www.czso.cz) + ostatní publikace ČSÚ

Statistické ročenky školství – vydává ÚIV (www.uiv.cz) + ostatní publikace ÚIV

Sylabus ke kurzu Základy demografie

(LS 2006, Mgr. Kateřina Trnková)

- 1) Vymezení pojmu demografie a jejího předmětu, demografické jevy a procesy, způsoby jejich zjišťování, prameny demografických údajů

Stav a struktura obyvatelstva ČR (demografická statika)

- 2) Počet obyvatelstva a jeho rozmístění, sídla
- 3) Struktura obyvatel – pohlaví, věk, vzdělání, ekonomická aktivita, rodinný stav, třídní a sociální struktura obyvatelstva
- 4) Náboženská a národnostní příslušnost, zdravotní stav obyvatelstva, domácnosti – vymezení, počet, velikost, vybavenost

Demografický pohyb obyvatelstva (demografická dynamika)

- 5) Úmrtnost – stav, příčiny, sebevražednost, porodnost – plodnost, potratovost, přirozená změna obyvatelstva
- 6) Sňatečnost a rozvodovost, projekce obyvatelstva ČR
- 7) Světová populace, její pohyb, projekce, demografické teorie

Témata z demografie

8) – 12) Výstupy studentů

Literatura:

Roubíček, V. *Úvod do demografie*. Praha: Codex Bohemia, 1997.

Veselá, J. *Demografie*. Hradec Králové: Gaudeamus, 1997.

Vystoupil, J., Tarabová, Z. *Základy demografie*. MU: Brno, 2004.

Demografie nejen pro demografy. Praha: SLON, 1993.

Zdroje statistických dat:

Statistické ročenky – vydává ČSÚ (www.czso.cz) + ostatní publikace ČSÚ

Statistické ročenky školství – vydává ÚIV (www.uiv.cz) + ostatní publikace ÚIV

Zadání seminární práce:

individuální

1. Má obec (ve které máte trvalé bydliště) z hlediska demografické struktury obyvatel
  - stručná historie osídlení obce – založení , krátce vývoj, včetně statutu obce
  - počet obyvatel nejpozději k 31. 12. 2004, celkem + pohlaví
  - věková struktura – do 15 let, 15 – 64, 65 +
  - ke stejnému datu – roční přírůstky, úbytky a zaznamenané sňatky
  - pohyb z hlediska stěhování
  - nepovinně: má-li obec zpracované nebo sami odhadnete z dlouhodobějšího vývoje – jaká je prognóza vývoje populace obce, jaká je asi dojíždka do zaměstnání, v jakých oblastech obec nabízí zaměstnání, další faktory ovlivňující její rozvoj

Jednotlivé tabulky okomentujte, na konci uveďte zdroje.

2. Školství v okrese: analyzovat „rodný“ okres (popř. kraj), jeho populaci a stav školských zařízení podle následujících kritérií:
  - počet obyvatel okresu (kraje), jejich věková struktura (do 15, 15- 64, 65+), zastoupení pohlaví
  - stručně osídlení, větší města, charakteristika pracovních možností,
  - stručně stav a vývoj porodnosti, úmrtnosti, sňatečnosti, rozvodovosti
  - školská statistika: počty školských zařízení (MtŠ, ZŠ, ZvŠ, Spec.Š, G, SOŠ, SOU, OU, VŠ, VOŠ, ústavní zařízení a jiná školská zařízení) – včetně škol jiných resortů než MŠMT, rozlišit i zřizovatele
  - počty studentů a zaměstnanců těchto škol a zařízení, rozdělení žáků i učitelů dle věku – za posledních 10 let

Okomentujte demografickou strukturu daného okresu, strukturu školské sítě a její vývoj. Vyjádřete se k podobě školské sítě, její naplněnosti, regionálnímu rozložení jednotlivých škol, dopravní dostupnosti škol.

skupinová

Zpracujte jedno z následujících témat ve skupině 3 lidí do podoby elektronické prezentace.

Tu pak na semináři předvedte a okomentujte (20 minut).

- duševní zdraví české populace
- československý exil (předválečný – jedna skupina/poválečný – druhá skupina)
- „české“ hodnoty
- vývoj nezaměstnanosti v 90.l. v ČR
- ekonomické souvislosti demografického vývoje (kromě nezaměstnanosti)
- představy mladých lidí o manželství a rodičovství
- proměny současné české rodiny
- česká domácnost na začátku nového tisíciletí
- stárnutí české populace
- vývoj české populace na přelomu 19./ 20. st. (do konce I. sv. války)
- vývoj české populace po 2. světové válce
- populace zemí třetího světa (porodnost, úmrtnost, zdraví, výživa, bydlení, práce)

Po domluvě je možné zvolit i vlastní téma.

Orientujte se zejména na produkci nakladatelství SLON, Sociologického ústavu AV, časopis Demografie, Sociologický časopis a webové stránky OSN. Konzultace literatury, zdrojů i témat bude možná.

Zadání seminární práce:

individuální

1. Má obec (ve které máte trvalé bydliště) z hlediska demografické struktury obyvatel
  - stručná historie osídlení obce – založení, krátce vývoj, včetně statutu obce
  - počet obyvatel nejpozději k 31. 12. 2004 celkem + pohlaví
  - věková struktura – do 15 let, 15 – 64, 65 +
  - ke stejnému datu – roční přírůstky, úbytky a zaznamenané sňatky
  - pohyb z hlediska stěhování
  - nepovinně: má-li obec zpracované nebo sami odhadnete z dlouhodobějšího vývoje – jaká je prognóza vývoje populace obce, jaká je asi dojíždka do zaměstnání, v jakých oblastech obec nabízí zaměstnání, další faktory ovlivňující její rozvoj

Jednotlivé tabulky okomentujte, na konci uveďte zdroje.

2. Školství v okrese: analyzovat „rodný“ okres (popř.kraj), jeho populaci a stav školských zařízení podle následujících kritérií:
  - počet obyvatel okresu (kraje), jejich věková struktura (do 15, 15- 64, 65+), zastoupení pohlaví
  - stručně osídlení, větší města, charakteristika pracovních možností,
  - stručně stav a vývoj porodnosti, úmrtnosti, sňatečnosti, rozvodovosti
  - školská statistika: počty školských zařízení (MtŠ, ZŠ, ZvŠ, Spec.Š, G, SOŠ, SOU, OU, VŠ, VOŠ, ústavní zařízení a jiná školská zařízení) – včetně škol jiných resortů než MŠMT, rozlišit i zřizovatele
  - počty studentů a zaměstnanců těchto škol a zařízení, rozdělení žáků i učitelů dle věku – za posledních 10 let

Okomentujte demografickou strukturu daného okresu, strukturu školské sítě a její vývoj.

Vyjádřete se k podobě školské sítě, její naplněnosti, regionálnímu rozložení jednotlivých škol, dopravní dostupnosti škol.

skupinová

Zpracujte jedno z následujících témat ve skupině 3 lidí do podoby elektronické prezentace.

Tu pak na semináři předvedte a okomentujte (20 minut).

- duševní zdraví české populace
- československý exil (předválečný – jedna skupina/poválečný – druhá skupina)
- české hodnoty
- vývoj nezaměstnanosti v 90.l. v ČR
- ekonomické souvislosti demografického vývoje (kromě nezaměstnanosti)
- představy mladých lidí o manželství a rodičovství
- proměny současné české rodiny
- česká domácnost na začátku nového tisíciletí
- stárnutí české populace
- vývoj české populace na přelomu 19./ 20. st. (do konce I. sv. války)
- vývoj české populace po 2. světové válce
- populace zemí třetího světa (porodnost, úmrtnost, zdraví, výživa, bydlení, práce)

Po domluvě je možné zvolit i vlastní téma. Orientujte se zejména na produkci nakladatelství SLON, Sociologického ústavu AV, časopis Demografie, Sociologický časopis a webové stránky OSN. Konzultace literatury, zdrojů i témat bude možná.

